

колонії й міжтрубній площині свердловини, температурних полів у буровому інструменті та в певних елементах конструкції свердловини, а також в оточуючому її породному масиві і т.ін. Наукові здобутки відділу використовувалися під час будівництва підземних циркуляційних систем для Ставропольської, Закарпатської та інших дослідно-промислових геотеплоелектростанцій.

У середині 70-х років ХХ ст. гірничя теплофізика, стимульована запитами практики, повністю сформувалася як наука і була офіційно визнана світовою науковою громадськістю. У 1977 р. Міжнародний організаційний комітет Всесвітнього гірничого конгресу ухвалив рішення про заснування Міжнародного бюро з гірничої теплофізики, до якого увійшли вчені і спеціалісти із сімнадцяти країн. Пізніше його склад помітно розширився. Бюро регулярно проводило пленарні засідання, видавало збірники праць, ко-

ординувало дослідження, забезпечувало наукові комунікації. Незмінним головою бюро з моменту його організації і до кінця життя залишався академік О.Н. Щербань.

О.Н. Щербань багато зробив для розвитку і підтримки праць з наукознавства та історії науки, сам всебічно вивчав розвиток гірничої справи Донбасу в історичному аспекті, тому став ініціатором підготовки ґрунтовної двотомної «Истории технического развития угольной промышленности Донбасса» (1969). Як головний редактор монографії він сформував великий авторський колектив (понад 150 вчених і спеціалістів з різних міст України), склав план-проспект праці, декілька разів переглядав і редагував рукопис, написав для цієї книги певні розділи.

За плідну наукову та громадську діяльність і підготовку кадрів ученого було нагороджено багатьма урядовими нагородами.

100 років тому народився астроном, директор обсерваторії Львівського університету (1953–1959) **Моріс Семєнович ЕЙГЕНСОН** (21.01.1906 р., Дніпропетровськ). Закінчив Ленінградський університет (1927). Після закінчення аспірантури викладав у ньому (з 1939 р. – професор). Одночасно в 1934–1953 рр. працював у Пулковській обсерваторії (в 1938–1951 рр. завідував відділом служби Сонця). У 1937–1951 рр. був головою Сонячної комісії Астрономічної ради АН СРСР, керував роботою мережі Служби Сонця в СРСР. З 1953 р. – професор Львівського університету та директор обсерваторії. Наукові праці присвячені позагалактичній астрономії й космології, а також вивченню сонячної активності. У циклі робіт 1935–1938 рр. досліджував галактичне поглинання світла. Першим показав, що у всіх спіральних галактиках є поглинаюча речовина та вказав на наявність темної

матерії між галактиками, розробив нові методи визначення оптичної товщини Галактики. Остаточково встановив відсутність систематичної орієнтації в напрямках осей обертання в спіральних галактиках. Є автором першої у вітчизняній літературі монографії, присвяченої позагалактичній астрономії – “Великий Всесвіт” (1936), і монографії “Позагалактична астрономія” (1960). Запропонував нові індекси сонячної активності, встановив існування вікового сонячного циклу, що проявляється в деяких геофізичних явищах. Керував створенням колективної монографії “Сонячна активність і її земні прояви” (1948), написав “Нариси фізико-географічних проявів сонячної активності” (1957). У 1957–1958 рр. виконав роботу з організації спостережень по програмі Міжнародного геофізичного року. Помер 15.08.1962 р.

О. Ю. Колтачихіна